

Ympäristöministeriö

Viite:

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 2.7.2021, VN/12128/2019

Asia:

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunto on otsikoitu Lausuntopalvelun lausuntopyynnön otsikoiden mukaisesti.

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

Luku 1 Yleiset säännökset

Luonnonsuojelulla on tärkeä valtiosääntöinen tehtävä luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa, mikä sisältyy itseisarvoisena, ihmiskunnalle ja myös tuleville sukupolville kuuluvana oikeutena perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännöksen 1 momenttiin. Jokaisella on vastuu luonnon monimuotoisuudesta. Esityksen perusteluissa ja erityisesti vaikutusarvioinnissa sekä luvussa 5 vaihtoehtoisten sääntelytapojen tarkastelu todetulla tavalla luonnonsuojelulaki on erityislaki suhteessa muihin luonnon monimuotoisuuden turvaamista koskevaan lainsäädäntöön eikä siten lain 1 §:ssä säädetty tavoite eikä varsinkaan perustuslain 20 §:n 1 momentin säännös luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta toteudu vain luonnonsuojelulain säännöksin.

Tarve laajemminkin turvata luonnon monimuotoisuutta on hyvä riittävän selkeästi kirjata myös säännöskohtaisissa perusteluissa. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen toteaminen lain tavoitesäännöksessä on perusteltua mutta perusteluissa voitaneen vielä tämentää luonnon monimuotoisuuden turvaamisen sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen välistä yhteyttä erityisesti luonnonsuojelulain soveltamisen konkretian näkökulmasta. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisella on jatkossa myös taloudellista arvoa kestävä kehityksen mukaisessa markkinataloudessa, minkä vuoksi kestävä käytön tukeminen on perusteltua mainita tavoitesäännöksessä. Luonnon monimuotoisuudella on kansainvälisen sopimusnormiston ja asiantuntijatiedon valossa myös selkeä yhteytensä perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännöksen 2 momentissa todettuun oikeuteen terveelliseen ympäristöön, jonka turvaaminen on julkisen vallan erityisenä velvollisuutena. Tämä asiayhteys todetaan muun muassa valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksessa eduskunnalle [K 17/2021 vp](#) (ks. erityisesti s. 17). Olisi vielä harkittava, olisiko oikeus terveelliseen ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuden ja sen suojelun suhde siihen todettava esityksessä ja sen perusteluissa. Joka tapauksessa luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, oikeus terveelliseen ympäristöön sekä ympäristöä koskevaan päätöksentekoon osallistumisen laajat mahdollisuudet ja tehokkaat osallistumisoikeudet ovat niin kansainvälisessä ihmisoikeusajattelussa kuin Euroopan unionin ja kansallisessa perusoikeusjärjestelmässä painoarvoltaan vahvistuvia perus- ja ihmisoikeuksia.

Esityksen valtiosääntöisessä taustassa olisi perusteltua 1 §:n perusteluissa ja säätämisyjärjestysperusteluissa tuoda esille perustuslain 2 §:n 2 momentti, jonka mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Luonnonsuojelulain yksi valtiosääntöinen tehtävä on luoda menettelytapoja tähän osallistumiseen. Perustuslain kyseinen säännös heijastuu myös luonnonsuojelulakiehdotuksen 14 §:n sisältämien kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman sekä alueellisten toimenpanosuunnitelmien sisältöön ja valmisteluun siten, että valmistelussa ei voida rajautua 14 §:n perusteluiden kuvaamalla tavalla ympäristötietoisuutta lisäävään ja siten valistavaan viestintään vaan tarkoituksena tulee olla ihmisten ja yritysten ja yhdistysten sekä kuntien ihmisten osallisuutta toteuttavina julkisyhteisöinä aito osallistuminen toimintaohjelmien ja strategioiden muodostamiseen. Luonnonsuojelulakiehdotuksen 18 §:ssä onkin tarpeellinen ja sinänsä asianmukainen yleissäännös osallistumisesta ja vuorovaikutuksesta.

Lakiehdotuksen luonnonsuojelulaiksi 7 §:n varovaisuusperiaatetta esitellään yleisesti ja asianmukaisella tavalla sen kerrotaan perustuvan biodiversiteettiyleissopimukseen sekä EU:n oikeuteen ja varsinkin EU-tuomioistuimen ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntöön. Varovaisuusperiaate on yleinen ympäristöoikeudellinen periaate. Olisi tarpeen vielä tämentää myös säätämisyjärjestysperusteluissa, mitä se juuri luonnonsuojelulain soveltamisalalla tarkoittaa, koska sen merkitys lain yhteydessä on rajallinen verrattuna oikeuskäytännössä käsiteltyyn yleiseen merkitykseen. Näin laintulkitsija saisi valmisteluaineistosta tukea.

Konkretisoinnin tarvetta liittyy erityisesti vielä ehdotuksen luonnonsuojelulainsäädännön selvilläoloperiaatteeseen. Varovaisuus- ja selvilläoloperiaatteiden sisällön selostus säännöskohtaisissa perusteluissa ja lakiehdotuksen 7 ja 8 §:ssä on sinänsä asianmukainen. Selvilläoloperiaatteen konkreettinen sisältö ja vaatimukset yksilön toiminnalle eivät juurikaan kuitenkaan ilmene 8 §:stä, koska kyseessä on kaikille suuntautuva ja siten hyvin erilaista sisältöä eri asiayhteyksissä omaava, hyvin yleinen säännös. Onkin harkittava vielä, olisiko periaatteen sisältöä mahdollista myös pykälän tasolla avata enemmän, kun periaatteelle haetaan kuitenkin oikeuskäytännössä todetun vaikutuksen lisäksi ilmeisesti uuttakin tulkintavaikutusta tai se voi lakiin ottamisen johdosta sellaista saada.

Luku 2 Viranomaiset

ELY-keskuksen tehtävät (LSL 10,2 §)

Lakiehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa ko. laissa sille tarkoitetuista viranomaistehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii 4 lisäksi 4 luvun mukaisena tukiviranomaisena ja ohjaa, valvoo ja edistää tuen toimeenpääntä sekä tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Totesin ilmastolain uudistamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta antamassani lausunnossa ([1.9.2021 OKV/1924/21/2021](#), s. 9) koskien ehdotettua ilmastolain 5 §:ää seuraavasti:

”Jatkovalmistelussa olisikin harkittava, että ilmaisu ”mahdollisuuksien mukaan” poistettaisiin pykälästä. Säännöksen tulisi olla täsmällinen ja sen sisältöä harkittaessa olisi olennaista ottaa huomioon se, että valtion viranomaisen on edistettävä toiminnassaan tehtäviensä, toimivaltuuksiensa ja voimavarojensa puitteissa ilmastolain mukaisten tavoitteiden ja suunnitelmien toteutumista. Ehdotettuun lakiin ei ole perusteltua sisällyttää lähinnä julistuksenomaisia muotoiluja, vaan lain säännöksillä tulisi olla riittävän täsmällistä ja käytännössä vaikuttavaa sisältöä. Viranomaiset toteuttavat oikeusvaltiossa yleisiä tavoitteita tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa puitteissa. Samoin viranomaiset toimivat lähtökohtaisesti valtiontaloudellisessa tai kunnan taikka kuntaa laajempien hyvinvointialueiden ja muiden maakunnallisten rakenteiden taloutta koskevassa päätöksenteossa niille osoitettujen voimavarojen puitteissa. Yleisen edistämistehtävän säätäminen ei näin oikeuta budjettilylyksiin eikä sellaisenaan perustele lisämäärärahoja.”

Sanamuotoa olisi perusteltua jatkovalmistelussa harkita.

Kunnan edistämistehtävä (LSL 12 §)

Ehdotuksen mukaan kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestäväää käyttöä sekä maisemansuojelua alueellaan. Säännös olisi, kuten voimassa olevassa laissakin, yleisluonteinen, jolloin kunnilla säilyy mahdollisuus valita olosuhteisiinsa parhaiten sopivia ja myös paikallisesti hyväksyttäviä edistämisen keinoja (s. 119). Säännös kytkeytyy ehdotuksen 9 §:ään, jonka mukaan viranomaiset edistävät toiminnassaan ympäristökasvatusta sekä kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden ympäristötietoisuutta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Kunnat edistävät ympäristökasvatusta ja ympäristötietoisuutta lain 12 §:ssä määritellyn tehtävänsä puitteissa. ELY-keskus tukisi ehdotuksen 10,2 §:n mukaisesti ”mahdollisuuksien mukaan” kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Säännöksestä ei esityksen perustelujen (s. 258) mukaan seuraisi kunnille välittömiä veloitteita, vaan kyse olisi yleisluontoisesta edistämistehtävästä, jota kunnat toteuttavat omien resursiensa mukaisesti, itsehallintonsa puitteissa.

Kunnan edistämistehtävän yleisluonteisuus ja avoimuus voi olla paitsi myönteisessä merkityksessä paikallisten olosuhteiden mukaisesti joustava, myös ongelmallisen epätäsmällinen ja julistuksenomainen. Säännös voi jäädä toivomuksen luonteisena vaille konkreettista vaikutusta kunnassa, jossa esimerkiksi elinkeinopoliittista syistä halutaan painottaa luonnolle ja lain tarkoituksen valossa vahingollista toimintaa. Tästä syystä säännöksen tarkoitusta ja tavoitetta tulisi perusteluissa selkeämmin avata ja täsmentää, jolloin säännöksellä voi olla myös viranomaisen menettelyn asianmukaisuuden arvioinnissa ja valvonnassa oikeudellisesti merkityksellistä sisältöä.

Suomen Luontopaneeli (LSL 13 §)

Esitysluonnoksen (s. 120) mukaan Luontopaneelin ja ilmastolaissa säädetyn ilmastopaneelin asema ja tehtävät vastaavat lähtökohdiltaan toisiaan, minkä vuoksi myös niitä koskevaa sääntelyä on tarkoituksenmukaista yhtenäistää mahdollisuuksien mukaan.

Totesin em. ilmastolain uudistamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta antamassani lausunnossa ([1.9.2021 OKV/1924/21/2021](#), s. 13) muun ohessa, että *”Periaatteellisesti merkittävän tehtävänsä johdosta on ilmastolailla ja sen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella huolehdittava siitä, että paneeli on riippumaton ja sitä kohtaan tunnetaan luottamusta ja että se edustaa monipuolisella tavalla sille säädettyjen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa asiantuntemusta. Lakiesityksen 20 §:n perusteluiden mukaan ilmastopaneelin jäsenten tulisi olla akateemisissa tehtävissä tieteellisen asiantuntemuksen ja riippumattomuuden takaamiseksi ja esimerkiksi työsuhteessa tutkimuslaitokseen taikka ”toimia emeritus- tai emerita professorina”. Tämä ei sinänsä vielä takaa riippumattomuutta, joten sidonnaisuuksien ilmoittaminen ja jäsenen*

*riippumattomuuden täsmentäminen valtioneuvoston asetuksella on tarpeen. **Jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, olisiko tarpeen säätää lain tasolla siitä, että ilmastopaneelin jäsenillä ei saa olla sellaisia sidonnaisuuksia, jotka vaarantaisivat luottamusta sen toiminnan riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen.***

Edellä lausuttu koskee osaltaan myös tämän lakiehdotuksen mukaista Luontopaneelia. Samoin kuin ilmastopaneelin osalta, olennaisen tärkeää on laaja-alainen ja moninäkökulmainen tieteellinen tutkimus ja objektiivinen arviointi. Tieteellisen tiedon tuottaminen ei ole vain Luontopaneelin tehtävä tai yksinoikeus vaan luonnonsuojelulain kattamissa toiminnoissa on perusteltua hyödyntää laaja-alaisesti tutkimustietoa myös muista lähteistä hyvän tieteellisen tiedon hyödyntämisen periaatteiden mukaisesti ja erityisesti yliopistoissa, korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa tehtävää tutkimusta. Ehdotuksen luonnonsuojelulaiksi 13 §:n perusteluissa todetaankin asianmukaisesti, että luonnon monimuotoisuutta koskevan tiedon varsinaisesta tuottamisesta vastaisivat pääasiassa edelleen eri hallinnonalojen tutkimuslaitokset sekä yliopistot ja korkeakoulut. Paneelin kokoonpanossa sekä järjestettäessä paneelille mahdollisuuksia hankkia myös oman asiantuntemusalueensa ulkopuolista tietoa onkin kiinnitettävä huomiota eri tieteenalojen tasapainoisen edustuksen lisäksi myös moninäkökulmaisuuuteen ja siihen, että luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset näkökulmat näkyvät kirkkaina. Oikeuskanslerin laillisuusvalvontakäytännössä on ympäristöasioiden yhteydessä korostettu eduskunnan tiedonsaantioikeuksia ja tuotettavan tiedon objektiivisuutta sekä luottamusta tiedon tuottamisen objektiivisuutta kohtaan (ks. perustuslakivaliokunnan lausunto [PeVL 30/2020 vp](#), s. 3-6; oikeuskanslerin päätös [OKV/536/1/2019, 12.12.2019](#)).

Luku 3 Luonnonsuojelusuunnittelu

Osallistuminen ja vuorovaikutus (18 §)

Luonnonsuojelusuunnittelussa olisi otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset näkökohdat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Suunnitelmia ja ohjelmia valmisteltaessa olisi varmistettava riittävä julkinen viestintä sekä yhteistyö ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä ympäristöministeriön olisi tiedotettava asiasta sillä tavoin, että luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle.

Ehdotuksen pykäläkohtaisissa perusteluissa (s. 124) tai myöskään perustuslaki- ja säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 253) ei avata tiedottamisen tapaa tai riittävyyttä taikka sitä, miten edellytyksiä asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle tulisi pyrkiä luomaan. Perusteluja tulisi tältä osin täydentää.

Luku 11 Ekologinen kompensatio

Luvussa säädettäisiin hyvittämiseen velvoittamisesta (101 §), hyvitysalueen rajauspäätöksestä (105 §) ja poikkeamisesta hyvittävän alueen suojelusta (106 §). Ilmeisesti näitä koskeviin ELY-keskuksen päätöksiin on mahdollista hakea muutosta LSL 132,2 §:n mukaisesti valittamalla hallinto-oikeuteen. Kun ekologisessa kompensaatiossa on kyse uudenaikaisesta säännöskokonaisuudesta, esityksen perusteluissa olisi perusteltua avata ja arvioida sitä, miten kompensatioon liittyvät erimielisyydet tulisivat näyttäytymään valitusperusteina ja hallinto-oikeuksien toiminnassa.

Luku 12 Korvaukset

Ehdotettuun sääntelyyn ja säätämisyjärjestysperusteluiden luonnokseen sisältyy myös säännökset uusien luontotyyppien suojelun toimenpiteiden aiheuttaman merkityksellisen haitan korvaamisesta. Tältä osin ehdotukset toteuttavat omaisuuden suojaan kohdistuvien rajoitusten oikeasuhtaisuutta. Säätämisyjärjestysperusteluissa voitaneen todeta vielä selvemmin, että myös uusien luontotyyppien suojelua koskevien säännösten osalta omaisuuden suojaa rajoittavien rajoitusten tulee täyttää suhteellisuusperiaatteen vaatimukset ottaen huomioon korvaukset, mutta ympäristöperusoikeudesta toisaalta johtuu myös se, että luonnon monimuotoisuuden suojan tulee samoin riittävän oikeasuhtaisella tavalla toteutua.

Luku 13 Luonnonsuojelun tiedonhallinta

Luontotietojärjestelmästä säätämisen yhteydessä säätämisyjärjestysperustelut jättävät vielä epäselväksi sen, että edellyttääkö tiedonhallintalaki ja miksi edellyttää lailla säätämistä. Eriksien olisi perusteltua riittävän seikkaperäisesti todeta, miltä osin kyseessä on tietosuoja-asetuksessa tarkoitetut henkilötiedot tai se, että sellaisista tiedoista ei ole kysymys. Hallituksen esityksen luonnoksen perusteluissa (s. 215 ja 249) todetaan, että luonnonsuojelun tietovarannot sisältävät joissain tapauksissa henkilötietoja. Kun kyseessä on viranomaisen suorittama tietojenkäsittely, tulee käsittelyn tarkemmasta oikeusperustasta olla tietosuoja-asetuksen 6 artiklan perusteella säännökset Euroopan unionin tai jäsenvaltion säädöksessä. Tältä osin esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluita olisi täydennettävä ja tarkennettava sekä arvioitava vielä, onko ehdotettua säädöstekstiä tarpeen vielä tarkentaa. Samoin tietosuoja-asetuksen tarkoittaman rekisterinpitäjän tehtävän osalta on ehdotetun 116 §:ssä ja sen perusteluissa sekä säätämisyjärjestysperusteluissa tietosuoja-asetuksen asettamien vaatimusten täyttymisen osalta selvennettävä, onko kyse rekisterinpitäjän tehtävien kuulumisesta tietojärjestelmän eri osien osalta eri viranomaisille vaiko tietosuoja-asetuksessa tarkoitetusta yhteisrekisterinpitäjyydestä.

Luku 14 Valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

Valvonnan järjestäminen (121 §)

Lakiesityksen mukaan ELY-keskuksen on järjestettävä LSL:n ja sen nojalla annettujen ja täytäntöön pantujen Euroopan unionin säännösten ja määräysten valvonta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ELY-keskuksen toimista valvonnan turvaamiseksi.

Kysymyksessä olisi uusi säännös. Esityksen perustelujen (s. 221) mukaan tavoiteluonteisena pykälästä ei seuraisi yksityiskohtaisia toimintavelvoitteita viranomaisille, vaan nämä ottaisivat säännöksen huomioon valvontaa järjestäessään. Valvonnasta ja sitä toteuttavien viranomaisten toimivallasta on laissa joitakin 2 ja 4 luvuissa mainittuja tarkennuksia. Valvonnan järjestämistä voidaan perustelujen mukaan edistää hallinnon sisäisillä ohjeilla, päätöksillä voimavarojen suuntaamisesta sekä työn organisoinnilla. Toimivan ja tehokkaan valvonnan järjestäminen edellyttää myös riittävien voimavarojen ja resurssien osoittamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

Tavoiteluonteinen yleinen valvontasäännös voi olla pulmallinen perustuslain 2,3 §:n mukaisen lakisidonnaisuuden periaatteen kannalta. Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lakiehdotuksen perusteluissakin todetaan muun ohessa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan kansallisen lainsäädännön tulisi täyttää täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset, viranomaisten toimivaltuuksien ja päätöksentekoprosessien tulisi olla selkeitä ja päätöksenteon tulisi perustua tutkimukseen, riittäviin selvityksiin sekä riskien ennakointiin ja hillitsemiseen (s. 237). Kuten edellä viranomaisten toiminnan ja erityisesti kunnan edistämistehtävän (12 §) osalta olen todennut, tavoiteluonteiset ja yleiset säännökset ovat haasteellisia myös lain soveltajan näkökulmasta.

Jatkovalmistelussa tulisi pohtia, olisiko tarpeen tältä osin tarkentaa esitystä tai viitata joiltakin osin muualle lainsäädäntöön.

Vaikka luonnonsuojelulakiin ehdotettavat säännökset tarkastusoikeudesta ja tiedonsaannista vastaisivatkin ympäristönsuojelulain (527/2014) vastaavatyypisiä säännöksiä, on kuitenkin hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tältä osin tarpeen olla kattava arviointi. Lisäksi on syytä selventää, että ympäristönsuojelulain vastaavat säännökset on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (ks. [PeVL 10/2014 vp](#)). Samoin on hyvä tuoda esille erisäädöksen ollessa kyseessä osin erilaisesta asiayhteydestä johtuvat mahdolliset erot valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa. Säätämisyjärjestysperusteluita on näistä näkökulmista vielä tarpeen tarkentaa.

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus (122 §)

Kyseessä on uusi säännösehdotus luonnonsuojelulakiin. Hallintolain ja sen 39 §:n soveltuminen tässä yhteydessä lienee selvää, mutta vertailukohtana pidettävän ympäristönsuojelulain tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuteen (YLS 172 §) liittyvän menettelysäännöksen YSL:n 174,1 §:ssä kuitenkin erikseen viitataan hallintolain 39 §:n noudattamiseen valvonnallisissa tarkastuksissa. Esityksessä olisi perusteltua pohtia, tulisiko vastaavanlainen viittaus olla luonnonsuojelulaissa.

Luku 16 Muutoksenhaku

Ks. 11 lukua koskeva kommentti.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

Lausuntopyynnössä esitetään, että luonnonsuojelulakiin ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset muodostuvat velvoittavasta hyvittämisestä ja vapaaehtoisesta hyvittämisestä sekä molempiin soveltuvasta vapaaehtoisesta luontoarvojen tuottamisesta. Ne tulisivat voimaan porrastetusti: vapaaehtoinen kompensointi luonnonsuojelulain voimaantulon yhteydessä, mutta velvoittava kompensatio myöhemmin.

Lakiesityksessä ei kuitenkaan ole (vielä) tätä koskevaa siirtymäsäännöstä. Ekologista kompensatiota koskevasta pilotoinnista saatavat kokemukset tuonevat hyödyllistä tietoa järjestelmän toimivuudesta ja ongelmakohdista. Tältä osin voidaan yleisesti todeta jo tässä vaiheessa, että erityisesti velvoittavuuden osalta järjestelmä vaikuttaa tulkinnanvaraisuuksiineen varsin alttiilta erimielisyyksille, joita jouduttaneen oikeudellisesti arvioimaan hallintotuomioistuimissa ja mahdollisesti myös laillisuusvalvonnassa. Kompensaation toteutumisen ja järjestelmän valvontaan liittyvien haasteiden osalta vaikutukset viranomaisten toimintaan tulee myös esityksen perusteissa asianmukaisesti huomioida. Kompensatiojärjestelmässä ja siihen liittyvässä sääntelyssä on vielä lisäksi otettava huomioon oikeusjärjestykseen perustuvien oikeutettujen odotusten suoja, minkä tarkastelu on tarpeen myös lisätä esitykseen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Rätty